

Rapport

Institutionen för socialt arbete
Umeå universitet

Att skapa kunskapsdialog i praktiken

Erfarenheter av samverkan mellan kommuner och
forskare inom socialt hållbar samhällsplanering

Magnus Bergmark, Benitha Eliasson, Johan Hörnemalm
och Catarina Lundqvist

Att skapa kunskapsdialog i praktiken

Erfarenheter av samverkan mellan kommuner och forskare inom socialt hållbar samhällsplanering

Rapport/Institutionen för socialt arbete nr. 60

Av: Magnus Bergmark, Benitha Eliasson, Johan Hörnemalm och Catarina Lundqvist

Omslag: Ellinor Gustafsson

Utgiven och producerad av Umeå universitet i samarbete med Norrbottens Kommuner

Finansierad av Formas – ett forskningsråd för hållbar utveckling.

Projektets dnr hos Formas: 2021-00181

ChatGPT (OpenAI) användes för språkliga förbättringar, sammanfattning samt generering av bildförslag till omslaget. Alla ändringar har granskats och bearbetats av rapportens författare.

ISBN: 978-91-6850-034-8 (Online)

ISBN: 978-91-6850-033-1 (Print)

ISSN: 3035-9015 (Online)

ISSN: 282-1958 (Print)

Förord

Denna rapport redovisar en satsning på samverkan, dialog och forskningskommunikation med fokus på socialt inkluderande och hållbar samhällsplanering som genomförts i samarbete mellan Norrbottens Kommuner och Institutionen för socialt arbete vid Umeå universitet. Satsningen som kom att kallas KomForS (Kommunikation och Forskning i Samverkan), har bedrivits i form av ett forskningskommunikationsprojekt med finansiering från forskningsrådet Formas.

I rapporten beskrivs såväl KomForS-projektets genomförande och aktiviteter som de erfarenheter och lärdomar som arbetet har genererat. Syftet har varit att sammanställa och sprida erfarenheterna från KomForS för att kunna vidareutveckla permanenta former för forskningskommunikation och brobyggande mellan universitet och kommuner, och därigenom stärka den samverkan som bedrivs mellan våra organisationer. En ytterligare ambition är att rapporten kan spridas i ett vidare sammanhang, exempelvis till andra kommuner och lärosäten.

Rapporten har utarbetats av Magnus Bergmark, Benitha Eliasson, Johan Hörnemalm och Catarina Lundqvist. Ellinor Gustafsson och Sofia Strömgren har ansvarat för rapportens layout och grafiska form.

Vi vill rikta ett särskilt tack till Elisabet Höög, forskningsledare vid FoU Socialtjänst Region Västerbotten för hennes gedigna arbete med granskning och förslag till förbättringar av rapportens innehåll och språk. Ett varmt tack riktas även till Lars Evertsson, numera professor i socialt arbete vid Mittuniversitetet. I sin tidigare tjänst vid Umeå universitet var han en betydelsefull initiativtagare och drivkraft bakom kommunikationsprojektet och den ansökan som låg till grund för KomForS-projektets finansiering.

Sammanfattning

Kommuner förväntas i allt större utsträckning arbeta kunskapsbaserat och fatta långsiktigt hållbara beslut. Samtidigt är många kommunala frågor komplexa, till exempel frågor om social hållbarhet, samhällsplanering och folkhälsa. Dessa frågor involverar flera verksamhetsområden samtidigt, saknar entydiga lösningar, och kräver dessutom avvägningar mellan olika mål, värden och intressen. Den typen av utmaningar benämns ofta som "lömska problem".

För att lösa lömska problem kan vetenskaplig forskning bidra med viktiga perspektiv och kunskaper. Även om forskare oftast är intresserade av och har som uppdrag att samverka och kommunicera sin forskning med dem som forskningen berör, är kontakterna mellan lärosäten och kommunala verksamheter ofta begränsade. I många fall saknas både incitament, strukturer och kontaktvägar för forskare att nå kommuner. Samtidigt har kommunala företrädare inte heller alltid utrymme eller vägar för att söka, tolka och omsätta forskningsresultat i sitt arbete – speciellt när det handlar om komplexa frågor som rör social hållbarhet, inkludering och samhällsutveckling.

Mot denna bakgrund initierades KomForS (Kommunikation och Forskning i Samverkan), som en satsning för att pröva former för dialog mellan forskning och kommunal verksamhet. En viktig utgångspunkt i arbetet har varit att inte se forskningskommunikation enbart som informationsspridning, utan som en dialogbaserad process där kunskap utvecklas gemensamt. Rapportens syfte har varit att sammanställa och sprida erfarenheter från denna satsning på dialogbaserad forskningskommunikation. En förhoppning är att erfarenheterna även kan användas i ett vidare sammanhang, exempelvis av andra kommuner, FoU-miljöer, institutioner och lärosäten.

KomForS arbetssätt och genomförande

KomForS genomfördes i samverkan mellan Norrbottens Kommuners FoUI-miljö och Institutionen för socialt arbete vid Umeå universitet. En projektgrupp bildades av projektledaren (Umeå universitet) samt de tre vetenskapliga ledarna (Norrbottens Kommuner). Medlemmarna i projektgruppen hade i KomForS inte rollen som forskare utan som facilitatorer vilket innebar att möjliggöra och strukturera dialog och anpassa innehåll efter målgruppens behov. För de aktiviteter som genomfördes i KomForS användes befintliga nätverk och mötesforum som Norrbottens Kommuner har eller är delaktiga i. På så sätt kunde målgruppen nås och behov identifieras.

Målgruppen var förtroendevalda politiker och tjänstepersoner i Norrbottens kommuner med uppdrag kopplade till social samhällsplanering. KomForS involverade fyra pågående forskningsprojekt med relevans för inkluderande och socialt hållbara livsmiljöer. Forskningsprojekten behandlade bland annat socialt kapital i bostadsområden, integration och bostadsmarknad, samordning mellan bostadsplanering och välfärdsinsatser samt segregationens mekanismer. Tillsammans gav de en bred kunskapsbas för de aktiviteter som genomfördes i KomForS.

De aktiviteter som anordnades i KomForS var:

- videoinspelade forskarsamtal baserade på frågor från kommuner
- en gemensam webbplattform där material publicerades
- seminarier och presentationer på regionala konferenser
- en digital workshopserie för fördjupad dialog

En referensgrupp med kommunrepresentanter bidrog till att formulera relevanta teman och utveckla aktiviteterna. Presentationer och workshoppar spelades in och gjordes tillgängliga i efterhand för vidare spridning i organisationerna.

Erfarenheter av att delta i KomForS

Vid KomForS avslut gjordes ett antal intervjuer med kommunrepresentanter och forskare, vilka visar att satsningen fyllde ett tydligt behov.

Kommunrepresentanterna beskrev KomForS som ett givande forum där de kunde diskutera komplexa frågor med forskare under strukturerade former. Deltagandet gav nya perspektiv och flera använde det inspelade materialet internt i sina organisationer. Samtidigt framkom vissa svårigheter att omsätta idéer i praktiken, då till exempel hög arbetsbelastning, personalomsättning och organisatoriska gränser gjorde det svårt att samla rätt personer och arbeta långsiktigt med frågor om social hållbarhet. Flera betonade därför behovet av stödjande strukturer som gör det möjligt att gå vidare från dialog till konkret samarbete.

Forskarna upplevde satsningen som ett enkelt och delvis nytt sätt att kommunicera forskning, och de såg det som en förmån att inte själva behöva ansvara för dialogernas former och arrangemang. Genom projektets organisering kunde de nå målgrupper som de annars ofta har svårt att hitta gemensamma mötesplatser med. Forskarna uppgav dessutom att deltagandet bidrog till ökad förståelse för kommunernas förutsättningar och utvecklade deras förmåga att kommunicera resultat på ett mer målgruppsanpassat sätt. Nya kontakter och samarbeten etablerades och flera uttryckte vilja att delta i liknande satsningar framöver.

Lärdomar från KomForS

Lärdomar och erfarenheter från KomForS visar att en viktig framgångsfaktor var den samordnande funktionen som aktivt kopplade samman forskning och kommunal verksamhet. Denna intermediära roll gjorde det enklare för forskare att nå kommuner och för kommunrepresentanter att få kontakt med forskare. Kontakten upplevdes avdramatiserad från båda håll.

Tillgänglighet till material var också en framgångsfaktor, där det inspelade materialet och en öppen plattform gjorde det möjligt att ta del av kunskap när det passade målgruppen bäst. Det digitala formatet ökade möjligheterna till deltagande i ett län som har stora geografiska avstånd, även om det också begränsade interaktiviteten.

Samtidigt framkom ett antal hinder. Socialt inkluderande samhällsplanering är ett sektorsövergripande område utan tydlig huvudaktör i kommunerna vilket kan

göra det till ett "ägarlöst" område. Tidspress och verksamhetsnära frågor gör det dessutom svårt att prioritera frågorna och arbeta långsiktigt med dem. Flera deltagare efterfrågade därför konkreta exempel, tydligare koppling till arbetsuppgifter och former för fortsatt samarbete.

Medskick framåt

Erfarenheterna från KomForS pekar på ett antal viktiga faktorer som är centrala för forsknings- och kunskapsdialog mellan lärosäten och kommunal verksamhet när frågorna är komplexa, målgrupperna många och svaren sällan entydiga:

- Forskningssamverkan och kunskapsdialog behöver prioriteras nationellt, regionalt och lokalt.
- Vid universitet och forskningsmiljöer behövs ett institutionellt stöd för forskningskommunikation.
- Kommunsamarbeten och stödjande samverkansstrukturer är viktiga för att främja den kunskapsbaserade verksamheten.
- Forsknings- och utvecklingsmiljöer som arbetar nära de kommunala verksamheterna har centrala roller som intermediärer och facilitatorer.
- Behov finns av tillskapade och neutrala mötesytor.

Satsningen visar att dialogbaserad forskningskommunikation kan stärka både forskningens användbarhet och kommunernas kunskapsbaserade arbete. Samtidigt uppstår sådan samverkan inte av sig själv. För att bli varaktig behöver den integreras i ordinarie verksamhet och inte enbart vara beroende av projekt eller enskilda eldsjälar.

Innehåll

1. Från forskningskommunikation till dialog i samverkan	1
Rapportens syfte och upplägg.....	2
2. Nya samhällsutmaningar – nya dialogformer	4
Social hållbarhet och samhällsplanering.....	5
3. Om satsningen KomForS.....	7
Organisering och parter i KomForS	7
4. KomForS genomförande	10
KomForS tar form.....	10
Planering och produktion	12
Kommunikation och dialog	13
Medverkan vid konferenser	13
Digital workshopserie	14
5. Erfarenheter från kommunrepresentanter och forskare.....	16
Kommunrepresentanternas intryck av samarbete och aktiviteter	16
Ett efterfrågat samarbetsformat med organisatoriska hinder.....	16
Ett uppskattat lärande, men behov av stöd för att gå vidare	17
Behov av långsiktiga arenor för samverkan	18
Forskarnas intryck av samarbete och aktiviteter	18
Önskemål om en fortsättning och nästa steg	19
6. Dialogbaserad forskningskommunikation	21
Komplex fråga – svårdefinierad målgrupp	22
Mervärden genom struktur och samverkan.....	24
7. Avslutande reflektioner: En sten som satts i rullning	26
Medskick och rekommendationer	27
8. Referenser	28
Bilaga 1: Länkar till KomForS och forskningsprojekten	31

1. Från forskningskommunikation till dialog i samverkan

Hur skapar man en kunskapsdialog mellan lärosäten och kommunal verksamhet när frågorna är komplexa, målgrupperna många och svaren sällan entydiga?

I en tid då samhället står inför komplexa utmaningar är forskningens kunskapsgenerande roll betydelsefull. För att forskningen på ett konkret sätt ska kunna bidra till samhällsutveckling, innovation och välgrundade beslut behöver den ske i samverkan med dem som forskningen berör, och dessutom kommuniceras på ett öppet och tillgängligt sätt. Förutom utbildning och forskning ingår det i universitetens lagstadgade uppgift ”att samverka med det omgivande samhället för ömsesidigt utbyte och verka för att den kunskap och kompetens som finns vid högskolan kommer samhället till nytta” (SFS 1992:1434. 1 kap. 2 §). Samverkan och forskningskommunikation är därmed frågor som hänger nära samman med varandra och som dessutom är högst aktuella, då de utgör en viktig länk mellan vetenskap och samhälle.

Forskare uttrycker generellt ett stort intresse för att samverka och kommunicera sin forskning med det omgivande samhället. En nationell undersökning visar att en majoritet är positivt inställda till forskningskommunikation och många vill lägga mer tid på detta (Bohlin & Bergman, 2019). Dessutom kan forskningskommunikation skärpa det vetenskapliga tänkandet, öka synligheten och öppna för nya samarbeten (Wood, 2013; Olsson Jers, 2015). Samtidigt framkommer att det finns brister i strukturer och förutsättningar för kommunikation och samverkan. Bland annat handlar det om incitament, tid och finansiering men även om att hitta rätt målgrupper och lämpliga mötestillfällen (Bohlin & Bergman, 2019). Att samverka med omgivande samhälle tenderar därför att bli en fråga för enskilda forskare, för ”eldsjälar”, snarare än att det sker systematiskt (Bjursell m fl., 2016).

Utanför akademien finns utmaningar som påverkar möjligheterna till kunskapsutbyte. Tjänstepersoner och förtroendevalda politiker förväntas göra prioriteringar och agera utifrån neutrala och tillförlitliga underlag, men med en hög arbetsbelastning saknas ofta tid och resurser för omvärldsbevakning och kunskapsutbyte. Förväntningar finns att såväl beslut som arbetsprocesser inom kommunal verksamhet ska baseras på kunskap. Många arbetar således med frågor som ligger nära forskningen men utan att ha tillgång till samverkansstrukturer som underlättar kontakten och dialogen med forskare, och som möjliggör att söka, tolka och omsätta forskning i verksamheternas praktik (Sandberg & Törnqvist, 2020; Skolinspektionen, 2019).

Detta skapar svårigheter då både forskare och kommunala tjänstepersoner och politiker uttrycker en vilja till samverkan men sällan har förutsättningar för att faktiskt mötas (Svensson m fl., 2009). Det behövs former för samverkan som bygger på en

ömsesidig förståelse för vilka drivkrafter och mål som olika aktörer har (Bjursell m fl., 2016). Former för både samverkan och kommunikation behöver anpassas för att ses som relevanta och tillräckligt lättillgängliga av både universitet och kommunala verksamheter.

Forskningskommunikation är således någonting mer än att enbart informera om forskningen och dess resultat; det kan beskrivas som en strategi för att skapa dialog och bygga förtroende, med målsättningen att ny kunskap ska tillgängliggöras utanför akademien. Det är en förutsättning för att forskningens resultat ska kunna användas inom områden som vård och omsorg, skola och samhällsbyggnad, i politiken och vardagen (Formas, 2019; Olsson Jers, 2015).

Denna typ av dialogbaserad forskningskommunikation blir särskilt angelägen när forskningen rör samhällsfrågor som är komplexa, tvärsektoriella och svåra att omsätta i entydiga budskap. Inom områden som social hållbarhet, samhällsplanering och folkhälsa berör forskningen ofta många aktörer samtidigt, och resultaten behöver tolkas och diskuteras i relation till lokala prioriteringar och praktiska förutsättningar. Det innebär att kommunikationen inte bara handlar om att sprida kunskap, utan också om att skapa gemensamma processer och organisatoriska arenor där kunskap kan förstås, prövas och användas.

Forsknings- och utvecklingsmiljöer (FoU) kan spela en central roll som intermediära strukturer som stödjer långsiktiga relationer mellan forskning och praktik. FoU-miljöer och andra intermediära strukturer arbetar ofta med arenor för dialog och ömsesidig kunskapsutveckling och är delaktiga i att skapa långsiktiga relationer mellan exempelvis akademi och verksamheter som kommuner, regioner och länsstyrelser. FoU-miljöer verkar därmed i gränslandet mellan forskning och praktik och i den gemensamma ytan där dessa perspektiv möts skapas kunskap som är relevant för både praktiken och akademien. Grunden för en god dialog är att FoU-miljön har förtroendet och mandatet från kommunerna att facilitera denna dialog. Dialogen behöver vara ömsesidig för att FoU-miljön ska kunna lyfta upp en nyanserad och differentierad bild av såväl behov som samarbetspotential. (Höög & Eliasson, 2024; Forsberg, 2023; Tydén, 2009).

Rapportens syfte och upplägg

Den här rapporten syftar till att sammanställa och sprida erfarenheter från den satsning på dialogbaserad forskningskommunikation som gjordes inom ramen för ”Kommunikation och Forskning i Samverkan” (KomForS). Ambitionen är att erfarenheterna kan användas i ett vidare sammanhang, exempelvis av andra kommuner, FoU-miljöer, institutioner och lärosäten. En ytterligare ambition är att vidareutveckla och stärka den samverkan som bedrivs mellan våra organisationer.

Kommande kapitel handlar om den kontext och de särskilda förutsättningar inom vilken vår satsning på samverkan, dialog och forskningskommunikation i KomForS har genomförts. En viktig utgångspunkt har varit att bidra med kunskap som är rele-

vant för att lösa komplexa problem relaterade till socialt hållbar samhällsplanering. Detta ställs i relation till de etableringar och den samhällsomställning som skett i norra Sverige de senaste åren. Därefter följer tre kapitel om satsningen KomForS, dess organisering och genomförande samt hur ett urval av deltagarna har upplevt sin medverkan. De två avslutande kapitlen handlar dels om våra erfarenheter och lärdomar, dels reflektioner och några sammanfattande punkter som kan fungera som tips på vägen, om vad andra med liknande uppdrag och positioner kan tänka på för att skapa dialogbaserad forskningskommunikation.

2. Nya samhällsutmaningar – nya dialogformer

Få samhällsutmaningar är så omfattande och mångfacetterade som de som rör våra städer och livsmiljöer. Mål 11 i Agenda 2030 handlar om att skapa inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara städer och samhällen. Agendamålet spänner över politikområden som stadsplanering, klimat, bostadsförsörjning, infrastruktur, social jämlikhet och folkhälsa. Det är en målbild som inte bara kräver tekniska lösningar utan också långsiktiga, värderingsdrivna vägval och kompromisser mellan olika intressen (FN, 2015).

Forskning kring hållbara städer och samhällen påverkar många olika aktörer, som kommuner, myndigheter, näringsliv och invånare och kan inte frikopplas från politiska och etiska dimensioner. Just därför är det särskilt utmanande att kommunicera forskning inom detta fält. Forskningsresultat som rör samhällsutveckling eller social hållbarhet är ofta svåra att översätta till tillgängliga och användbara budskap. Samtidigt är det avgörande att den kunskap som tas fram inte enbart når beslutsfattare utan även andra grupper som påverkar och påverkas av hur våra samhällen formas.

Kommunerna har, utöver att som service- och välfärdaktör bidra till att stärka individer och närsamhälle, ofta centrala roller som vägvisande och medskapande aktörer för hållbar och demokratisk samhällsutveckling (SKR, 2020; Gustafsson, 2022). Hur kommuner utifrån sina platsspecifika förutsättningar kan skapa möjligheter till lärande och utveckling, till exempel genom olika samverkansformer och innovativa försöksverksamheter, blir alltmer angelägna frågor (se SOU 2023:94; SOU 2024:6).

Under de senaste åren har kommunerna i norra Sverige prövats i sitt aktörskap som samhällsutvecklare genom storskaliga näringslivsetableringar och samhällsomställningar som ska bidra till minskade koldioxidutsläpp och möjliggöra befolkningstillväxt (Hermelin, 2023; Lundberg, 2025). Den gröna samhällsomvandlingen och industriella expansionen i Norrbotten inkluderar både tekniska innovationer, industriella investeringar och hållbarhetsmål, och är en av de mest omfattande strukturförändringarna i modern svensk historia. Samtidigt som företag tar initiativ för att utveckla en mer hållbar industrisektor medför den snabba expansionen många svåra utmaningar och balansgångar i flernivåstyrningen samt i samarbetet mellan näringsliv, offentlig sektor och civilsamhälle. För att lyckas med omställningar och förväntade expansioner i många kommuner finns behov av bland annat kompetensförsörjningsinsatser, byggande av nya bostäder och infrastruktur samt utökad samhällsservice. Att vidmakthålla aktiva och långsiktiga prioriteringar utifrån de olika hållbarhetsdimensionerna kan vara en utmaning i en snabb och föränderlig samhällsexpansion. Många kommuner som står under stora samhällsomställningar förmedlar utmaningar kring strategisk planering, dialogprocesser och avvägningar mellan olika samhällsintressen samt riskdelning mellan lokal, regional och nationell nivå (Tillväxtverket, 2025; Tillväxtanalys, 2025; Lundberg, 2025).

De samhällsomställningar som sker i norra Sverige sätter press på kommunernas strategiska planering inom exempelvis samhällsplanering, men även på befintliga strukturer som rör invånarnas livsmiljöer. Under de senaste tio åren har betydelsen av inkluderande, trygga och hälsofrämjande livs- och stadsmiljöer lyfts genom olika strategier och myndighetsuppdrag. Några exempel är den nationella strategin för levande och trygga städer, politiken för gestaltad livsmiljö och det funktionshinderpolitiska målet om universell utformning (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2025; Kulturdepartementet, 2018; Socialdepartementet, 2017).

Social hållbarhet och samhällsplanering

En bärande tanke bakom Agenda 2030 är att hållbarhetens olika delar hänger ihop och samspelar. Många olika aktörer har viktiga roller när det gäller att integrera hållbarhetsperspektiv i praktiskt arbete och göra aktiva avvägningar i sin respektive verksamhet för ett ansvarsfullt resursnyttjande med hänsyn till systemvillkor och framtida generationer. I de nordiska länderna har den lokala och regionala nivån stor betydelse i genomförandet av målen för hållbar utveckling (Klimat- och näringslivsdepartementet, 2022; Nordregio, 2024).

Social hållbarhet omfattar flera dimensioner som gör att det lätt kan upplevas som diffust, som en ”hal tvål” (Finansdepartementet, 2021), och kan exempelvis kopplas ihop med jämlika och jämställda livsvillkor, en hälsofrämjande livsmiljö, samhällsgemenskap och motståndskraft mot samhälleliga påfrestningar. När aktörer från olika delar av samhället samlas och gemensamt försöker skapa nya lösningar på sociala utmaningar kan flera viktiga värden skapas, både processvärden som handlar om att tilliten stärks mellan aktörerna och fysiska värden som innefattar miljöer som främjar inkludering, social gemenskap och folkhälsa (Ström m fl., 2017).

Eftersom arbetet med social hållbarhet berör i princip hela samhället kan det betraktas som en samhällsutmaning. Sådana samhällsutmaningar är komplexa och kan inte hanteras av en enskild aktör eller samhällssektor (Blom m fl., 2023). Tvärsektoriella mötesplatser och dialogprocesser på såväl regional som lokal nivå blir betydelsefulla för den gemensamma problemlösningen och för att nya samhällslösningar ska kunna utvecklas.

Utmaningar, som saknar enkla orsaker, entydiga lösningar och där olika aktörer har olika mål och perspektiv, benämns ofta som ”lömska problem” (Rittel & Webber, 1973). Att samverka kring och kommunicera forskning som tar utgångspunkt i ”lömska problem” innebär särskilda utmaningar eftersom resultaten sällan är svart-vita, målgrupperna är många och kunskapen riskerar att uppfattas som osäker och splittrad. Samtidigt är just dessa frågor avgörande för samhällets långsiktiga hållbarhet och för människors livskvalitet.

Mot denna bakgrund initierades KomForS som en satsning för att pröva former för forskningsdialog mellan kommuner och akademi inom området inkluderande social

samhällsplanering, där såväl Norrbottens Kommuners FoUI-miljö och Umeå universitet bidrog med intermediära och faciliterande resurser.

3. Om satsningen KomForS

Satsningen ”Inkluderande social samhällsplanering – samverkan för kunskapsbaserad och hållbar samhällsutveckling” (KomForS) har tagit sin utgångspunkt i den utmaning det innebär att utveckla och pröva former för forskningskommunikation relaterad till lömska problem. Detta har vi åstadkommit genom att involvera fyra pågående forskningsprojekt, som är relevanta för mål 11 i Agenda 2030. Forskningsprojekten beskrivs i kapitel 4.

Intentionen har varit att utforska hur forskare kan nå ut med kunskap om hållbara, hälsofrämjande samhällen och samtidigt bidra till att öka förståelsen för vad det innebär att kommunicera komplex forskning i en komplex tid. Det har också varit ett sätt att testa hur FoU-miljöer tillsammans med universitet kan vara länken mellan akademien och kommuner för att skapa kommunikation som inte enbart handlar om att informera eller förmedla forskning, utan om att skapa ett forum där kommunföreträdare och forskare möts för en dialog som berikar var och ens uppdrag. För kommunala beslutsfattare är det centralt att ha tillgång till vetenskapliga underlag när de tar beslut som formar samhället. Forskare får i dialogen tillgång till nya perspektiv och infallsvinklar. När företrädare för akademi och kommuner deltar tillsammans i en dialog om komplexa samhällsfrågor stärker det såväl forskningens legitimitet som den demokratiska processen (Heide & Rasmusson, 2019).

Organisering och parter i KomForS

De organisationer vi representerar är Norrbottens Kommuner med dess FoUI-miljö samt Umeå universitet, Institutionen för socialt arbete. Satsningen på forskningskommunikation är ett resultat av mångårigt samarbete mellan våra organisationer, som formaliserades 2019 med en avsiktsförklaring för en långsiktig och hållbar samverkan. Avsiktsförklaringen syftar till gemensamma insatser och aktiviteter inom områdena forskning, verksamhetsutveckling samt utbildning. Styrgruppen för denna samverkan representeras av funktioner på ledningsnivå i båda verksamheterna, samt universitetets FoU-samordnare och vetenskapliga ledare från Norrbottens Kommuner.

Norrbotiens Kommuner och Umeå universitet, Institutionen för socialt arbete

Norrbotiens Kommuner är ett kommunförbund som samlar de 14 kommunerna i Norrbottens län, som har uppdraget att utifrån kommunernas behov organisera, driva och utveckla arenor och nätverk för dialog och kunskapsutveckling inom områdena social välfärd, arbetsmarknad och utbildning samt samhällsutveckling och tillväxt.

En viktig roll för Norrbottens Kommuners FoU-miljö (forskning och utveckling/innovation) är att vara intermediär och facilitator mellan kommunerna och forskningsmiljöer för att möjliggöra verksamhetsutveckling.

Institutionen för socialt arbete vid Umeå universitet bedriver undervisning och forskning inom huvudämnet socialt arbete.

Vid institutionen bedrivs forskning bland annat om olika aspekter av det sociala arbetet, och omfattar studier av sociala problem och deras orsaker och konsekvenser på individ-, grupp- och samhällsnivå.

Vidare handlar forskningen om de samhällsliga insatser som syftar till att hantera sociala problem, samt socialpolitiska frågor som rör organisering av välfärdssystem, liksom sociala förändringar på en mer allmän nivå.

Inom ramen för det redan pågående samarbetet började vi under 2020 att fundera på hur samarbetet kunde vidareutvecklas gällande att kommunicera forskning. Det ledde fram till att vi i början av 2021 skrev en ansökan till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), inom ramen för deras utlysning om forskningskommunikation. Ansökan beviljades i juni 2021, och projektet KomForS initierades av styrgruppen för den övergripande samverkan.

KomForS har drivits av en **projektgrupp** som har arbetat med de aktiviteter som genomförts. I projektgruppen ingick projektledare och tillika FoU-samordnare Magnus Bergmark från Umeå universitet, de vetenskapliga ledarna Johan Hörnemark, Catarina Lundqvist och Benitha Eliasson från Norrbottens Kommuner, samt kommunikatörerna Ellinor Gustafsson och Sofie Strömgren från Umeå universitet. Projektgruppen har ansvarat för formen och genomförandet, vilket omfattade planering, kontakter med målgruppen, genomförande av intervjuer med forskare, utveckling av hemsida, samt arrangemang och inbjudningar till workshoppar och andra aktiviteter. Även om flera i projektgruppen bedriver forskning inom ramen för sina ordinarie anställningar, har vi inom KomForS inte haft någon forskarroll. Vårt uppdrag har i stället varit att planera, organisera och facilitera kommunikation och dialog. Vidare har projektgruppen ansvarat för de intervjuer som genomfördes och för KomForS slutrapportering.

Till KomForS knöts **fyra forskare** som vid tiden för ansökan drev var sitt forskningsprojekt vid Institutionen för socialt arbete. Dessa forskningsprojekt var samtliga finansierade av Formas via utlysningen om "Hållbar samhällsplanering", och bedömdes av projektgruppen som relevanta för temat inkluderande social samhällsplanering, men var samtidigt helt fristående från KomForS. Det här är ett annat upplägg än många andra forskningskommunikationsprojekt som i stället organiseras genom att enskilda eller en grupp forskare knyter till sig kommunikatörer eller liknande funkt-

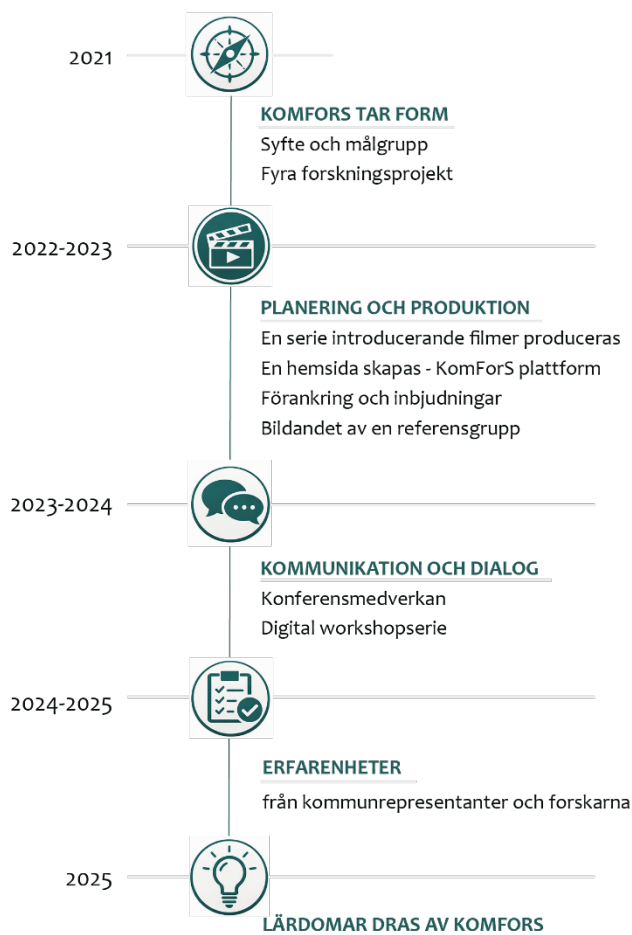
ioner för att nå ut med sin forskning. Det innehåll som kommunicerades inom ramen för KomForS har således producerats via dessa fyra forskare och deras forskning. De har bidragit med insikter och kunskaper till kommunerna i deras arbete med social inkludering och samhällsplanering. För att möjliggöra anpassning av innehåll och fokus utifrån målgruppens behov deltog forskarna i vissa planeringsmöten inför KomForS aktiviteter.

Ett motiv till att knyta fyra befintliga forskningsprojekt till KomForS var att de tillsammans hade en tematisk bredd för att tillgodose en så stor del som möjligt av målgruppens behov. En fördel med detta upplägg har varit att projektgruppen fokuserat på att driva KomForS, med särskild tonvikt på organisering och dialog, medan forskarna har kunnat koncentrera sig på sin forskning och samtidigt nå ut till det omgivande samhället på ett enkelt sätt, utan att själva behöva lägga omfattande resurser på nätverkande, planering eller arrangemang.

Att samarbetet mellan Norrbottens Kommuner och Institutionen för socialt arbete vid Umeå universitet redan var uppbyggt sågs som en fördel för KomForS förankring och genomförbarhet, liksom att målgruppen med kommunala politiker och tjänstepersoner var lätt att identifiera, nå och samla via Norrbottens Kommuners redan existerande mellankommunala nätverk. För att få information och idéer kring hur vi skulle utforma aktiviteterna och nå ut på bästa sätt samlade vi vid ett par tillfällen en **referensgrupp** med deltagare från fyra kommuner. Referensgruppen innefattade en planerare och en chef inom samhällsbyggnadsverksamhet, en folkhälsostrateg samt en socialchef.

4. KomForS genomförande

Formas beviljade medel för KomForS i juni 2021. Arbetet pågick i fyra år och avslutades hösten 2025. I kapitlet beskrivs hur KomForS genomfördes och vilka konkreta aktiviteter för kommunikation och dialog som skett inom ramen för KomForS. Figuren här nedan ger en översiktlig bild av processen.

KomForS tar form

Syftet med satsningen KomForS var att de fyra involverade forskningsprojekten och kommunerna i Norrbotten skulle ges möjlighet att föra dialog om forskningsbaserad kunskap och metoder som kan utgöra ett stöd för kommunernas planering och utformning av socialt hållbara städer och samhällen. Ambitionen var även att dialogerna skulle bidra med kunskap som forskarna kunde ta med sig i sin fortsatta forskning.

KomForS **målgrupp** utgjordes av förtroendevalda politiker och tjänstepersoner i Norrbottens 14 kommuner, som i sina uppdrag på olika sätt var involverade i social

samhällsplanering. Eftersom samhällsplanering kräver långsiktiga, sammanhållna politiska och strategiska beslut, berör den i princip samtliga kommunala förvaltningsområden. Därför har målgruppen omfattats av representanter från flera olika sektorer inom kommunal verksamhet.

De fyra forskningsprojekten som ingick i KomForS har alla genomförts i samverkan med olika intressenter som kommuner, civilsamhälle och medborgare. Här nedan beskrivs kortfattat vart och ett av de fyra forskningsprojekten och i bilaga 1 finns länkar till mer information om respektive forskningsprojekt.

- **Socialt kapital som resurs i planering och design av socialt hållbara och hälsofrämjande bostadsområden: En mixad metodstudie**

Professor Malin Eriksson

I projektet som pågick 2018–2021 undersöktes hur socialt kapital kan fungera som både metodstöd och analytiskt verktyg för att stärka lokalsamhällets värden, såsom identitet och social sammanhållning. Genom att använda socialt kapital som indikator på social hållbarhet får kommuner ett vetenskapligt grundat verktyg för att fatta strategiska beslut vid planeringen av bostadsmiljöer.

- **LEX-projektet: Hållbara livsmiljöer för psykiskt funktionshindrade. Att integrera bostadsplanering och välfärdsservice genom nya kollaborativa praktiker**

Professor Urban Markström

LEX-projektet (2019–2023) fokuserade på hur bostadsplanering och välfärdsservice kan integreras för att bättre möta marginaliserade gruppers behov. Genom innovativa och deltagarorienterade metoder, såsom living labs, kan dessa behov synliggöras och kommuniceras inom bostads- och samhällsplanering.

- **En plats för alla? Hållbart bostadsbyggande och social integration för nyanlända flyktingar**

Docent Eva Wikström

Detta projekt (2018–2020) studerade hur bostadssituationen påverkar social integration för nyanlända flyktingar, en ofta marginaliserad grupp inom samhällsplaneringen. Utgångspunkten var att integration är en förutsättning för ett hållbart samhälle.

- **Segregeringseffekter av marknads- och icke-marknadsbaserade mekanismer för bostadsfördelning**

Docent Simone Scarpa

Projektet, som genomfördes mellan 2018 och 2021, kartlade etableringshinder på bostadsmarknaden, särskilt för grupper som är nya på bostadsmarknaden,

såsom unga och nyanlända. Genom att analysera hur olika upplåtelseformer bidrar till segregation och utanförskap gav projektet kommuner värdefull kunskap för en mer inkluderande bostadsförsörjning.

Planering och produktion

Ambitionen med KomForS var att fungera som en resurs och ett stöd för kommunerna och de fyra forskarna. Därför anpassades kanalerna för kommunikation och formaten så att det skulle vara tillgängliga och relevanta för alla kommuner, oavsett storlek, resurser och kompetens. Vidare skulle kanalerna och formatet så långt som möjligt främja och stärka kommunövergripande samverkan. Projektmedlemmarna från Norrbottens Kommuner har i dialog identifierat behov av kunskap som kommunerna hade på temat inkluderande social samhällsplanering, vilka matchades mot den forskningsbaserade kunskap som fanns tillgänglig i de fyra projekten. Det ledde till att fyra tematiska fokusområden identifierades:

- Användningen av socialt kapital som metodstöd och analytiskt verktyg för att bevara och utveckla bostadsområden.
- Synliggörandet och inkluderingen av marginaliserade individers och grupper röster i samhällsplaneringen.
- Effekterna av etableringshinder på bostadsmarknaden och hur dessa kan hanteras genom policyutveckling.
- Medskapande forskningsprocesser för samhälls- och bostadsutveckling där forskare, forskningens målgrupp, och involverade kommunala sektorer arbetar tillsammans.

Det var viktigt att aktiviteterna i största möjliga utsträckning var tids- och distansoberoende och att befintliga arenor för samverkan och dialog nyttjades.

Det första året bestod till stor del av planering, förberedelser och utformning av de kommunikationsinsatser som skulle erbjudas till målgruppen. En viktig del av förberedelserna handlade om att förankra idén med KomForS i Norrbottens Kommuners ordinarie samverkansstrukturer samt att arbeta med inbjudningar. Här fördes också på olika sätt dialog med målgruppen kring behov och möjligheter till deltagande.

Under 2022 producerades en serie filminspelningar, där forskningsprojektens olika perspektiv belyses. Ett första steg var att samla in och sammanställa för kommunerna aktuella och relevanta frågeställningar. Sammanställningen utgjorde sedan grunden för samtalen med forskarna, där var och en av dem beskrev sin forskning och sina slutsatser samt att de gav illustrativa exempel och tips utifrån lokal och regional utveckling. Samtalen modererades, filmades och redigerades av KomForS projektledare. Detta resulterade i fyra 15–20 minuter långa filmer.

Allt producerat material publicerades på en hemsida för KomForS (se bilaga 1 för länk till hemsidan), vilken hade sin hemvist på Umeå universitets hemsida. Hemsidan utgjorde en samlande plattform för KomForS under hela projektperioden och uppdaterades fortlöpande med nytt material utifrån aktiviteter som genomfördes.

Under 2023 bildades referensgruppen med kommunala företrädare, vars inspel utgjorde en grund för den workshopserie som genomfördes. Referensgruppens idéer dokumenterades och formade aktiviteterna.

Kommunikation och dialog

En annan del av KomForS var att aktivt arbeta med konferensdeltagande, seminarier och digitala workshoppar. Även här nyttjades till stor del Norrbottens Kommuners nätverk och arrangörskap i regionala konferenser och mötesforum. Ambitionen var att använda etablerade forum för att möta målgrupperna, genomföra presentationer och seminarier, samt för att skapa intresse för KomForS. Forumen skapade också möjligheter till inspel från målgruppen, som gjorde att relevanta frågor och behov kunde fångas upp.

Temat inkluderande social samhällsplanering har en tematisk bredd vilket innebär att det fanns intresse i flera olika sammanhang. De konferenser som vi valde att medverka i hade olika målgrupper och teman. Detta innebär vissa utmaningar när det gällde att välja ut och paketera den mest relevanta kunskapen till varje forum. Samtidigt blev vår bredd en tillgång då vi kunde erbjuda konferensdeltagarna ett smörgåsbord av kunskap och perspektiv.

Medverkan vid konferenser

Under åren 2022–2024 nyttjades regionala konferenser som en plattform för målgruppsdialog och kunskapsspridning kring inkluderande social samhällsplanering. Vi har i olika konstellationer, ofta tillsammans med forskarna, medverkat och presenterat KomForS vid följande tillfällen:

- **Samhällsbyggnadsdagarna**, som är en årlig konferens som samlar drygt 100 tjänstepersoner och beslutsfattare inom samhällsbyggnadsverksamheter och med representation från samtliga kommuner i Norrbotten. Vid vår medverkan vid konferensen 2022 presenterades KomForS. Vi visade filmklipp med ett av forskarsamtalen och fick möta och interagera med kommunala samhälls- och översiktsplanerare.
- Konferensen **Växa eller Krympa**, som Norrbottens Kommuner anordnat vartannat år, fokuserar på strategiska kommunala utvecklingsfrågor. Vid konferensen i Kiruna 2023 höll vi tillsammans med en av forskarna ett seminarium på temat "Tillväxt och samtidig omsorg om de mest utsatta - en omöjlig ekvation?". Seminariet lockade ett stort intresse med ett 40-tal deltagare.
- **Trygghetskonferensen** är ett samarbete mellan Länsstyrelsen i Norrbottens län, Polisen, Norrbottens Kommuner och Rättighetscentrum Norrbotten. Konferensen handlar om tillits- och trygghetsstärkande arbete och samlar en bred målgrupp, med omkring 150 deltagare, från alla samhällssektorer. Under 2023 års konferens anordnade vi tillsammans med forskare ett seminarium. Även det här seminariet blev välbesökt, med ett 40-tal deltagare. Rubriken för

seminariet var ”Socialt kapital och framtidens hållbara samhälle – hur kan vi skapa förutsättningar?”

- **Aktuell Socialpolitik**, som är en årlig konferens med omkring 80 socialnämndsordförande och vice ordförande samt socialchefer från kommunerna i Norrbottens och Västerbottens län. KomForS presenterades översiktligt vid 2023 års konferens. Under konferensen 2024 presenterades KomForS med utgångspunkt i den nya socialtjänstlagen, social hållbarhet och samhällsplanering. Presentationen väckte dessutom intresse från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), som stödjer kommunerna i omställningen till ny socialtjänstlag.
- **Social innovation i norr** är en årlig konferens som samlar ungefär 150 deltagare, och genomförs i samarbete mellan Umeå universitet, Luleå tekniska universitet, samt Coompanion Västerbotten och Norrbotten. År 2024 hölls konferensen i Luleå på temat ”hållbara samhällen i den industriella omställningen”. Vi var inbjudna som öppningstalare där vi presenterade KomForS. Flera konferensdeltagare visade intresse, och i efterhand blev vi kontaktade både av kommunrepresentanter och forskare.

I samband med vårt deltagande i konferensernas seminarier har vi tagit tillfället i akt att skapa intresse för vårt producerade material med bland annat filmklipp på hemsidan och kommande workshoppar.

Digital workshopserie

Under 2023 planerade vi en serie digitala workshoppar. Referensgruppens inspel blev mycket betydelsefulla för utformandet av workshopserien. Ett antal avvägningar gjordes ur målgruppssynpunkt. Den sammantagna bedömningen var att det digitala formatet skulle skapa bäst förutsättningar för deltagande. Oavsett var workshoppar hade hållits i länet hade fysiskt deltagande inneburit långa och tidskrävande resor för ett antal kommuner. Detta hade utgjort en hindrande faktor för brett deltagande.

Under 2024 genomfördes workshopserien med tre tillfällen som vände sig till tjänstepersoner och politiker med kommunala uppdrag kring social samhällsplanering i länets 14 kommuner. Vi riktade oss specifikt till kommunernas samhällsplanerare, folkhälsostrateger, samt till yrkesverksamma inom integrations- och socialtjänstverksamheter. Inbjudan skickades ut genom Länsstyrelsen i Norrbottens län samt de kommunala nätverk som Norrbottens Kommuner sammankallar.

Workshopseriens teman och deltagande forskare vid de tre tillfällena var följande:

Workshop 1: *Planeringsprocesser som främjar delaktighet och folkhälsa.* Socialt kapital och kollaborativa praktiker som exempel, med forskarna Malin Eriksson och Urban Markström.

Workshop 2: *Nyanländas förutsättningar på bostadsmarknaden*; bostadssituationer, segregationsrisker och social integration, med forskarna Simone Scarpa och Eva Wikström.

Workshop 3: *Socialt hållbar och inkluderande planering av våra samhällen i norr* – vad ser vi för utmaningar och möjligheter? Workshop och paneldialog, med forskarna Malin Eriksson, Urban Markström, Simone Scarpa och Eva Wikström.

Totalt anmälde 43 personer intresse att delta i workshopparna. Bland de anmälda fanns representanter från samtliga 14 kommuner. Den stora merparten av de anmälda hade roller som planerare eller utvecklare inom området samhällsbyggnad. Gruppen var dock bred och ungefär en tredjedel representerade uppdrag inom till exempel folkhälsa, trygghetsfrågor, integration och socialt stöd. Vid varje workshop deltog ungefär hälften av de som anmält sig, det vill säga 10–20 personer. Utöver kommunrepresentanter deltog andra regionala aktörer i form av tjänstepersoner från Länsstyrelsen i Norrbottens län och Region Norrbotten. De som deltog var nästintill uteslutande tjänstepersoner. Bland de medverkande fanns en socialnämndspolitiker, från en av länets mindre kommuner.

För att tillgängliggöra workshopinnehållet till fler spelades forskarpresentationerna in och publicerades som filmklipp på KomForS hemsida.

5. Erfarenheter från kommunrepresentanter och forskare

Under våren 2025 genomfördes intervjuer med kommunrepresentanter som deltagit i KomForS eller dess aktiviteter, samt de involverade forskarna. Detta gjordes för att samla in erfarenheter av vad deltagandet hade skapat för nytta, lärdomar om vad som fungerat bra och vad som hade kunnat göras bättre samt reflektioner kring fortsatta samarbetsbehov. De intervjuade kommunrepresentanterna utgjordes av referensgruppen samt två ytterligare kommunala tjänstepersoner som deltagit aktivt under konferensseminarier och workshopserie.

Övergripande teman för intervjuerna var:

- Intryck av samarbete och aktiviteter – vad, om något, har upplevts som nytt och annorlunda?
- Resultat, effekter och värden av deltagandet – vad har man tagit med sig?
- Utvecklingspotential – vad hade kunnat göras annorlunda eller bättre?
- Syn på fortsatt och framtida samverkan – vilka behov och möjligheter i samverkan mellan praktik och forskning finns? Vad är behovet av utveckling inom området socialt hållbar samhällsplanering?

I följande avsnitt presenteras först kommunrepresentanternas och därefter forskarnas erfarenheter och intryck av sitt deltagande, samt deras reflektioner om framtida samverkan.

Kommunrepresentanternas intryck av samarbete och aktiviteter

Ett efterfrågat samarbetsformat med organisatoriska hinder

För kommunrepresentanterna var det positivt med ett forum där man under enkla former kunde föra dialog kring samhällsvetenskaplig forskning och knyta kontakter med forskare. Det fanns en vilja att knyta sådana kontakter för att gå vidare i gemensamma projekt. En kommunrepresentant beskrev svårigheten att kliva ur sina etablerade arenor och roller, men att ett sätt hade kunnat vara att samla forskare och knyta forskningen till konkreta samarbetscase. Detta skulle dock kräva en viss organisatorisk förankring i deltagande från båda håll och stödjande strukturer för att komma vidare från idé till handling.

Det var inte heller alltid enkelt att veta hur de kunde samla sig för att gå vidare i sin organisation. Det beror dels på rörligheten hos medarbetare och en hög arbetsbelastning i planeringsfunktioner, dels att social hållbarhet ofta upplevs brett och diffust. Här finns lite av ett moment 22 där frågorna i sig kräver att man möts för kunskaps-

dialog över gränser, men där arbetsvardagen och funktionsindelningar skapar vissa hinder för att mötas.

Många är nya och byter roll ofta. De som är kvar har tufft att orka spana och sortera. /.../ Vi möter många komplexa processer som är kopplade till social hållbarhet. Jag skulle vilja samla representanter både från kommunledning och planeringsfunktioner, bostadsbolag och så vidare kring detta. Det är svårt få in systematiken. Hjälp att tänka i processflöden och processer vore bra. Jag har en stark vurm för forskning som är aktuell och som man kan koppla ihop med utförande. (Kommunrepresentant)

Det finns vissa skillnader mellan kommunerna där en del har ett antal planeringsfunktioner som omfattar social samhällsplanering, medan andra samlar frågor med bäring på social hållbarhet utifrån till exempel folkhälsa, brottsförebyggande arbete och tillgänglighetsfrågor inom en enskild roll. I något fall föregicks deltagande i KomForS workshoppar av en intern dialog om vem eller vilka som skulle delta och hur idéer och möjliga samarbeten kunde spridas vidare.

Samtliga upplevde ändå att deltagandet i seminarier och workshoppar var värdefullt och att det ledde till tankeställare om hur fler i den egna organisationen skulle kunna göras delaktiga.

Det finns en utmaning i att nå "rätt" personer och få med sig organisationen. Det är tajt om tid och lätt att det blir en lösning med en intern budbärare. Något som kan skapa sårbarhet. /.../. För att kunna prioritera uppstår ofta frågor kring hur man kan väva in saker i det ordinarie arbetet i större utsträckning. (Kommunrepresentant)

Kommunrepresentanterna pekade på svåra men viktiga balansgångar för att hitta rätt avgränsningsnivå på teman i inbjudningar där förväntningar kring deltagandet uttrycks, men utan att skapa för höga trösklar. Det lyftes också att man internt i kommunorganisationerna behöver "öva på" att samla sig över förvaltnings- och funktionsgränser i komplexa samhällsfrågor.

Ett uppskattat lärande, men behov av stöd för att gå vidare

Deltagandet i seminarier och workshoppar upplevdes positivt och lärorikt. I ett flertal fall hade kommunrepresentanterna tipsat kollegor om de filmklipp som spelats in och publicerats på KomForS hemsida. Tillhandahållandet av en mötesplats för kontaktskapande och möjliga samarbeten hade ett stort värde och ett par kommunrepresentanter önskade en än större fokusering på detta och fler stödjande strukturer för att gå vidare med samarbetsidéer.

Det finns många goda tankar och idéer och många erfarenheter. Viktigt att göra det lätt att ta tankarna vidare. Till exempel genom någon form av samverkanscheckar. /.../ Mötesplatser där man kan etablera kontakter är viktiga och behövs. Det måste dock kunna leda vidare till skarpa samarbeten. (Kommunrepresentant)

Lärande och dialog kring ny samhällsaktuell forskning var genomgående betydelsefullt i KomForS. Det digitala format bidrog till mer likvärdiga förutsättningar till deltagande i ett län med långa geografiska avstånd, men skapade samtidigt interaktiva utmaningar. När det gäller hur aktiviteter lades upp och tematiserades poängte-

rades att igenkänning var viktigt, likaså möjligheterna att kunna bygga vidare på forskningskontakter.

Det är viktigt att skapa förutsättningar för interaktion och att kunna bygga vidare på forskarkontakt ganska direkt. Man kanske kan vända på det... i vilken forskning har kommuner varit med? Kan man ha kommunrepresentanter med sig som också presenterar? Då blir det lättare att känna igen sig som deltagare. (Kommunrepresentant)

Flera idéer kring vidareutvecklade workshopupplägg lyftes, bland annat att utgå från konkreta fall där forsknings- och utvecklingsarbeten lett till samhällsnyttiga lösningar i form av process- och planeringsmetoder, långsiktiga samarbetsformer eller verktyg. Det skulle även kunna handla om metoder när ett bostadsområde ska förändras med ny bebyggelse, där preventiva insatser kan utvecklas inom brottsförebyggande arbete eller folkhälsa. Sådana exempel skulle kunna bygga kunskap i kommunerna och göra det enklare att få in mer helhetstänkande ur ett långsiktigt samhälls- och invånarperspektiv.

Behov av långsiktiga arenor för samverkan

Kommunrepresentanterna beskrev att det var fortsatt angeläget att samla och sprida kunskap och erfarenheter kring god social samhällsutveckling. Flera uttryckte att det generellt är ett stort näringslivs- och teknikfokus i många forum och sammanhang där hållbarhetsomställning lyfts. Något som gör det viktigt med satsningar kring social hållbarhet och social innovation för att utvecklingen ska vara balanserad. Det skulle till exempel kunna handla om att spegla och att föra kunskapsdialog kring nya perspektiv på ekonomisk tillväxt och sociala värden.

Det finns behov av mer kunskap på ledningsnivå, framför allt med koppling till samhällsvetenskaplig forskning och de här områdena. (Kommunrepresentant)

Det fanns även behov av arenor för att möjliggöra samarbeten och testprojekt mellan samhällssektorer, och att sådana arenor både skulle kunna fånga kommuner i expansiva skeden och kommuner som behöver hantera stora demografiska utmaningar på ett socialt hållbart sätt.

Det är inte alltid så lätt att känna att "det här kan jag ta till mig i min roll, på min nivå". Kan dessutom vara skillnad i läge mellan kommuner. Därför är det bra att jobba med exempel och illustrationer. (Kommunrepresentant)

Kommunrepresentanterna uttryckte ett behov av att utveckla interna processer och arbetssätt i olika frågor som har bäring på socialt hållbar samhällsutveckling. Några exempel är hur socialtjänst och samhällsbyggnad kan samarbeta närmare kring översiktsplanering och bostadsstrategi samt hur arbetssätten gällande urfolkslagstiftning och tillgänglighet kan stärkas.

Forskarnas intryck av samarbete och aktiviteter

Forskarna upplevde sitt deltagande i KomForS som något nytt och annorlunda jämfört med deras tidigare erfarenheter. Deras deltagande riktades delvis mot nya mål-

grupper och skedde i andra sammanhang än de vanligen verkar i, vilket upplevdes som stimulerande och utvecklande. KomForS gav dem en professionell och strukturerad kommunikationsmiljö där forskningen kunde spridas till fler samhällsaktörer, utan att de själva behövde vara drivande eller ta ansvar för att arrangera. KomForS organisering lyftes särskilt fram som en styrka och vikten av att någon annan än dem själva tog ansvaret för att initiera och koordinera kommunikationsinsatserna betonades:

Det har känts lyxigt att det finns en grupp som jobbar med de här frågorna, och att bli inbjuden till redan riggade event. För mig var det nytt, annorlunda och lyxigt att få ha kontakt med en proffsgrupp som jobbar med samverkansfrågorna. Annars är det något man måste sköta själv, samtidigt med ens andra uppgifter. (Forskare)

Samtliga forskare pekade på värdet av att ha fått nya insikter och perspektiv, inte minst genom möten med representanter från olika kommuner. Deltagandet bidrog till att öka förståelsen för regionala skillnader och utmaningar, särskilt i mindre kommuner i norra Sverige. Nya nätverk och kontakter etablerades, vilket sågs som potentiellt värdefullt för framtida forskning och samverkan. Deltagandet i KomForS hade gett ringar på vattnet i form av ett par inbjudningar till andra föreläsningsarrangemang och kontakt med en kommun för fortsatt samverkan. Erfarenheterna av att delta i KomForS hade utvecklat deras förmåga att kommunicera sina resultat på ett mer tillgängligt och målgruppsanpassat sätt.

Framför allt har det varit kul att träffa FoUI-medarbetarna och kommunerna, det har enbart varit roligt att få vara med om något nytt och annorlunda. Det är svårt att säga vilken impact det ger på sikt, men det är aldrig fel att bygga lite bredare nätverk, och jag har lärt mig mycket av kommunerna också - exempelvis om vikten av hållbarhet och långsiktig planering. (Forskare)

Önskemål om en fortsättning och nästa steg

Forskarna gav flera förslag på ytterligare förbättringar som kan vara möjliga i en framtida, liknande satsning. Bland de förslag som lyftes för att utveckla samverkan var att ta fram tydligare samarbetsmål redan från start, vilka till exempel skulle kunna bestå av gemensamma publikationer eller forskningsansökningar. Det efterfrågades även fler inslag av samskapande med kommunerna och en ökad förståelse för kommunernas behov för att ytterligare fördjupa samverkan. Samtidigt konstaterades att KomForS redan i sin nuvarande form hade varit välorganiserat och effektivt, och kanske fullt tillräckligt utifrån det relativt lilla formatet.

Finns det vägar för att skapa mer intresse och få de andra aktörerna att bli mer aktiva – går det kanske göra ännu mer samskapande och göra ännu mer dynamiskt? Hitta kommunernas behov ännu tydligare? Men sånt är lätt att säga – det var samtidigt proffsigt arrangerade arrangemang i [KomForS]-projektet. (Forskare)

Samtliga forskare uttryckte en vilja av att delta i liknande samarbeten framöver. Det sågs angeläget att fortsätta att fördjupa samarbetet mellan forskning och kommunal praktik, inte minst inom området socialt hållbar samhällsplanering. Strukturer för långsiktigt samarbete, såsom återkommande möten och gemensamma forsknings-

initiativ, framhölls som centrala förutsättningar för denna ambition. Vikten av att någon tar ett samordnande ansvar för dessa processer betonades särskilt:

Jag skulle gärna delta i ett liknande projekt igen, då jag ser stor potential i fortsatt samverkan mellan forskning och praktik. Genom detta projekt har det blivit tydligt att det behövs mer samarbete mellan forskare och kommuner inom denna konstellation, men även generellt mellan forskare inom socialt arbete och kommuner. Framför allt ser jag ett stort behov av fortsatt utveckling inom socialt hållbar samhällsplanering, där en ”tätare” koppling mellan forskning och praktisk tillämpning förhoppningsvis kan bidra till mer effektiva och långsiktigt hållbara lösningar. (Forskare)

6. Dialogbaserad forskningskommunikation

I detta kapitel sammanställs de lärdomar och erfarenheter vi har tillgodogjort oss under arbetet med KomForS, med fokus på såväl utmaningar som framgångsfaktorer. Konkreta tips ges som är användbara för dem som står i färd med att arbeta med dialogbaserad forskningskommunikation.

KomForS med temafokuseringen på inkluderande social samhällsplanering var högst relevant och aktuellt redan vid uppstart, och låg på flera sätt till och med före sin tid. Sedan KomForS startades upp har samhällsförändringar kopplat till näringslivets gröna omställning fortsatt att accelerera. Vikten av forskningskommunikation – och den kritiska blick som forskningen ofta medför – har lyfts fram i allt fler sammanhang och människor har fått större vana av digitala möten. Utöver detta har större samhällsförändringar aktualiserats kring ny socialtjänstlag och trygghetsskapande arbete, vilket har skapat ett än större intresse för frågor kring samhällsplanering hos socialtjänst och andra kommunala verksamheter. Fler samhällsaktörer har fått upp ögonen för betydelsen av ämnet, men upplever att det kan vara svårt att veta vilken kunskap som är relevant och hur de ska få tillgång till den kunskapen. Sammantaget bidrog detta till att vår satsning uppfattades som attraktiv. Jämfört med ekonomisk och ekologisk hållbarhet har målsättningarna om social hållbarhet en tendens att hamna i skymundan och vara vagare definierade (Finansdepartementet, 2021; Ström m fl., 2017).

Många satsningar på forskningskommunikation syftar till att nå ut med resultat från ett enda forskningsprojekt. KomForS strategi att inkludera fyra olika, redan pågående, forskningsprojekt bidrog till en innehållsmässig bredd, vilket också möjliggjorde relativt stora anpassningar av innehållet i workshoppar, presentationer vid konferenser och seminarier. Detta innebar att en bred målgrupp kunde tilltalas. Genom att involvera fyra projekt, och därigenom ett flertal olika forskare, skapades fler kontaktytor som gav goda förutsättningar för nätverkande och fortsatt samverkan mellan forskning och praktik.

I och med coronapandemins utbrott byggdes en egen studio upp på Institutionen för socialt arbete, för att möjliggöra inspelningar av föreläsningar och presentationer. Studion kunde nyttjas av KomForS för att spela in intervjuer och annat material, i stället för att ta hjälp av externa aktörer som planen var från början. Detta förenklade arbetet avsevärt, då vi blev mer självständiga och flexibla. Det ökade dessutom möjligheten att stärka kommunikationskompetensen hos oss och hitta en hållbar modell för forskningsdialog med goda möjligheter att leva vidare efter KomForS avslut. De utåtriktade aktiviteterna genomfördes till största delen efter coronapandemin vilket medförde att även om det fanns en digital trötthet så hade vanan att delta digitalt utvecklats.

En framgångsfaktor var att vi samlade och publicerade inspelningar från presentationer vid seminarier och workshoppar på en öppen plattform på Umeå universitets hemsida. Detta gjorde att deltagare kunde gå tillbaka och ta del av de inspelade presentationerna igen eller sprida inspelningarna vidare till kollegor eller andra intressenter. Dessutom kunde externa aktörer, som inte tillhörde KomForS målgrupper, ta del av samlat material under resans gång. Då vi medverkade vid större konferenser marknadsförde vi KomForS hemsida och visade QR-koden till hemsidan i presentationsbilderna. Kommunikatörerna i KomForS har bidragit med uppdateringar på plattformen. Vi har fått kvitto på att plattformen varit uppskattad genom intervjuer med målgruppen, men också utifrån att kontakter tagits av olika aktörer som varit intresserade av satsningen. Kommunikatörernas kompetens har varit betydelsefull i allt från att formulera utskick, göra nyhetsrapporteringar från våra olika aktiviteter och att paketera vårt material på ett tydligt, kunskapsrikt, och för mottagarna tilltalande sätt.

Komplex fråga – svårdefinierad målgrupp

Hållbara städer och samhällen är en sektoröverskridande utmaning som berör många olika samhällsaktörer och som ibland uppfattas som ett "ägarlöst område. Även om vi har arbetat genom etablerade nätverk och erkända regionala nätverk och kanaler var det en utmaning att identifiera och hålla kontakt med målgruppen. Många gånger finns det ingen tydlig eller självklar mottagare i de kommunala verksamheterna för frågor som är komplexa. Det medför att det inte är någons kärnuppdrag och beroende på exempelvis organisering, ansvarsfördelning, prioriteringar och resurser inom kommunen blir det sällan tydligt vilka funktioner eller målgrupper som ska delta i aktiviteter. Detta blev en utmaning när aktiviteter skulle planeras, inbjudningar skrivas och när innehållet skulle skapas för att det skulle passa olika förvaltningars och mottagares "språk" och logiker. För att skapa intresseväckande erbjudanden är det viktigt att de har en tydlig koppling till de inbjudnas dagliga arbetsuppgifter. Enligt våra erfarenheter ökar detta chansen att de inbjudna kan prioritera aktiviteter, trots tidsbrist och andra åtaganden.

Redan från början var vår ambition att arbeta distansoberoende med digitala aktiviteter. Trots ett initialt intresse för den digitala seminarierietserien var det faktiska deltagandet lägre än förväntat, och i vissa fall var närvaron låg trots hög anmälningsgrad. Här identifieras tre samverkande orsaker som har påverkat deltagandet i aktiviteterna: digital trötthet, konferens- och seminarieträngsel samt perspektivträngsel.

Digital trötthet är ett fenomen som blivit alltmer påtagligt i efterdyningarna av pandemins digitala omställning. Det innebär att förutsättningarna minskar att få delta i engagera sig i ytterligare digitala forum. Detta gäller särskilt när aktiviteterna inte direkt matchar den egna kärnverksamheten, även när innehållet upplevs relevant. I och med den ökade användningen av digitala kanaler får man avsevärt fler inbjudningar till olika evenemang än man har kapacitet att ta del av. *Konferens- och seminarieträngsel* medför att det stora utbudet av evenemang gör det svårt att priori-

tera vad som är relevant och risken finns att också kvalitativa erbjudanden försvinner i bruset. Det är inte heller ovanligt att man anmäler sig med goda intentioner, men utan att ha möjlighet att faktiskt delta när det är dags (TrustRadius, 2021), vilket var fallet i KomForS.

Därtill råder *perspektivträngsel* i kommunernas operativa verklighet som medför att det ofta saknas utrymme att ta till sig mer långsiktiga eller strategiska perspektiv. Representanter från kommunerna ger i många fall uttryck för att de är pressade av akuta frågor, lokala prioriteringar och verksamhetsnära beslut. Mot den bakgrunden blir det – både tidsmässigt och mentalt – utmanande att lyfta blicken och ta in mer övergripande frågor och systemperspektiv. Bland annat har Svensson (2018) visat hur kommunala strategier som arbetar med tvärsektoriella frågor, som social hållbarhet, ofta möter en organisatorisk verklighet där olika perspektiv konkurrerar om uppmärksamhet och prioritet.

Våra lärdomar av arbetet i KomForS är att det finns ett behov av att än mer anpassa innehåll och format till de målgrupper man vill nå och till målgruppens faktiska förutsättningar. Utifrån dessa lärdomar ges här några tips på vägen när man ska planera aktiviteter som handlar om att föra dialog om komplexa samhällsutmaningar (se nedan).

Tips på vägen

- Identifiera målgruppen utifrån ansvarsområde och inte enbart efter befattning eftersom samma funktion kan ha olika roller i olika kommuner.
- Involvera nyckelpersoner från kommunerna i exempelvis referens- eller fokusgrupper. De kan vara behjälpliga med planeringsunderlag, att formulera inbjudningar och program, sprida information inom kommunen och fungera som ambassadörer.
- Skräddarsy inbjudan. Speciellt när det handlar om en heterogen målgrupp kan flera versioner av inbjudan behövas. En grupp vi inte lyckades nå var förtroendevalda och för dem hade det kunnat fungerat bättre med specifika inbjudningar med tydligt fokus på exempelvis invånarnytta, långsiktiga effekter och politiska strategier.
- Utforska vilka redan existerande forum och mötesplatser som finns där målgruppen brukar delta, och om planerade evenemang eller aktiviteter kan integreras som inslag i dessa. Detta för att begränsa arbets- och restid för deltagare, så att de inte hamnar i tuffa prioriteringar.
- Relatera till pågående och relevanta processer i kommunerna, exempelvis relevansen för arbete med översiktsplaner, bostadsstrategier, trygghetsskapande insatser, införandet av ny lagstiftning och så vidare. Det kräver ett förberedelsearbete och kunskap om kommunernas behov och utmaningar.
- Anpassa evenemangens upplägg, omfattning och deltagandeformer till målgruppens förutsättningar och aktuella behov, till exempel med kortare och mer fokuserade inslag och möjligheter till asynkront deltagande.
- Var lyhörd på signaler om hur upplägg kan vidareutvecklas för att fungera på bästa sätt i en ofta "trång" arbetsvardag.
- Skapa situationsspecifik nytta och mervärde vid seminarier och workshoppar, genom att göra kopplingar till aktuella frågor som skapar igenkänning.

Mervärden genom struktur och samverkan

De enskilda aktiviteter som genomförts inom ramen för KomForS har varit för sig inte varit speciellt ovanliga eller nyskapande. Det som varit bärande och bidragit till att skapa spridningseffekter och mervärden är snarare att vi har strävat efter att sammanföra och nyttja våra befintliga resurser på ett enkelt sätt samt att vi erbjudit en lättillgänglig plattform för samverkan. De inspelningar som publicerats på plattformen, där forskarna intervjuats kring sina projekt, har utgått från frågor som tagits fram utifrån kontakter med kommunrepresentanter. Då inspelningarna skett i egen studio på Institutionen för socialt arbete har detta kunnat bli en naturlig utvecklingsmiljö för att stärka formerna för kunskapsdialog, paketering och spridning av forskningsresultat. De samlade kompetenserna kring dialogbaserad forskningskommunikation har ytterligare kunnat stärkas och det finns många idéer hur egenproducerade inspelningar kan användas framöver.

KomForS har skapat en relativt enkel och okomplicerad väg för forskare när det gäller att utföra universitetets så kallade tredje uppgift, som bland annat innebär att sprida kunskap och forskningsresultat till det omgivande samhället och bidra till samhällsutveckling och innovation. Norrbottens Kommuner har i sitt ordinarie uppdrag en faciliterande roll, men här har Institutionen för socialt arbete satsat på att i sin ordinarie verksamhet ha en FoU-samordnare. På det sättet har universitetet mött upp med en likartad funktion som tillika fick uppdraget som projektledare i KomForS. Forskarna själva uppskattade att få den möjlighet deras deltagande i KomForS innebar, och en ytterligare vinst är att dialogen kan bidra till att fördjupa forskningens genomslag och legitimitet (Parinov & Antonova, 2016; Vetenskapsrådet, 2022).

Institutionens studiomiljö och hemsida var således två viktiga verktyg som användes fortlöpande för att nå ut på ett samlat sätt, liksom att Norrbottens Kommuner upparbetade länsnätverk för tjänstepersoner och beslutsfattare nyttjades. Upparbetade regionala forum och konferenser där Norrbottens Kommuner är involverad som en aktör spelade också en viktig roll. Genom seminarier och workshoppar drog vi många lärdomar kring former för kunskapsdialog. Även om vi försökte bygga alla aktiviteter på frågor och identifierade behov från målgruppen är vår upplevelse att den interaktiva dialogen var enklare att få till i de fysiska rummen. En initial fysisk uppstartsträff, möjligen i anslutning till en regional konferens, hade kunnat vara ett alternativ för att bygga trygghet för ökade dialogförutsättningar i digitalt format.

Kommunrepresentanter vittnade om att deltagandet i aktiviteter inom KomForS har avdramatiserat deras kontakt med forskare och gjort det enklare att själva ta kontakt vid behov. Det omvända gäller också; flera forskare framförde att det kan vara svårt att ta kontakt och veta hur man kan samverka med kommunala företrädare, men att det steget nu inte känns lika stort. Precis som det kan vara svårt att "hitta in" och "hitta rätt" på ett lärosäte, kan det vara en utmaning att finna rätt personer och orientera sig i en kommunorganisation. Det finns ett värde i neutrala ytor utanför respektive organisation där man kan samlas kring aktuella samhällsutmaningar. När trygg-

heten finns att ställa spontana och nyfikna frågor öppnas också möjligheter att ta steget till att gemensamt utforska en utmaning eller ett behovsområde. Här är en lärdom att det är viktigt med former för att snabbt och enkelt "ta steget vidare", exempelvis genom att frigöra tid för att söka interna samverkansmedel. Goda möjliga initiativ undergrävs ofta av att ingen riktigt har tid att ta sig an frågan och att man snabbt "faller tillbaka" i sin arbetsvardag efter att ha deltagit i ett seminarium eller en workshop.

7. Avslutande reflektioner: En sten som satts i rullning

Vi såg inledningsvis en stor potential i att bygga vidare på, och nyttja, redan etablerade strukturer och forum samt Norrbottens Kommuner intermediära roll för att testa och vidareutveckla former för kunskapsdialog och forskningssamverkan. Vid Norrbottens Kommuner finns naturliga kontaktytor med kommunerna och ett grunduppdrag att främja kunskaps- och verksamhetsutveckling utifrån kommunala behov. Detta har bidragit till att vi kunnat samla kommunala representanter till referensmöten, fått signaler om behov och viktiga anpassningar i upplägg samt kunnat sprida information i olika nätverk. Det har också funnits en samlad bild av regionala samverkansstrukturer och relevanta konferenser där aktiviteter inom KomForS varit möjliga att integrera för att lättare nå målgruppen.

En viktig bakomliggande faktor som påverkat positivt, och skapat stabilitet i denna satsning, är den etablerade samverkan som finns mellan Norrbottens Kommuner och Institutionen för socialt arbete kring utbildning, forskning och verksamhetsutveckling. Det har med andra ord sammantaget funnits en god plattform av ett längre och bredare samarbete att falla tillbaka på. Detta har bidragit till att forskare och kommunrepresentanter kunnat ”mötas i ögonhöjd” utifrån frågeställningar som var relevanta och intressanta för deltagarna. Det har också bidragit till förutsättningar för fortsatt och hållbar samverkan utifrån de resultat och mervärden som uppstått, även efter KomForS avslut.

I slutfasen av KomForS har fokus därmed legat på hur vi kan arbeta vidare utifrån våra erfarenheter, både gällande att sprida kunskap om social hållbarhet och att fortsätta utveckla samverkan generellt mellan Institutionen för socialt arbete och Norrbottens Kommuner. Under hösten 2025 hölls en presentation och dialog vid institutionens seminarier serie där lärdomar från KomForS spreds och nästa steg i vår fortsatta samverkan lyftes. Vid seminariet fick projektgruppen inspel som togs vidare till styrgruppsmöte och en påföljande dialogträff i Luleå om forskningssamverkan med fokus på praktisk tillämpad forskning och forskningskommunikation.

Samhällsförändringar som skett sedan KomForS startade har bidragit till ett slags momentum för temaområdet (inkluderande social samhällsplanering) och möjligheterna till kontaktskapande och spridning kring KomForS. Det ökade intresset beror sannolikt på behov kring socialt hållbar utveckling som visat sig i kommuner utifrån större samhällsförändringar kopplade till näringslivets gröna omställning samt bredare demografiutmaningar som påverkar välfärdens förutsättningar, lokal demokrati och social tillit. Nationella reformer och prioriteringar kring exempelvis socialtjänstens roll i samhällsbyggande, trygghetsskapande arbete och hälsofrämjande samhällsplanering har också spelat in. Vi har upplevt att KomForS fungerat mer och mer som ett självspelande piano med ökad nyfikenhet och förfrågningar från olika aktörer.

KomForS har till och med fått större uppmärksamhet än vi förutspådde. Vi har till exempel blivit inbjudna att berätta om KomForS på konferenser, partnerskapsdagar anordnade av andra universitetsinstitutioner, och vi har blivit intervjuade för publikationer i olika nyhetsbrev och i tidskriften Socionomen. Tack vare spridningen via KomForS har flera av de involverade forskarna bjudits in till samarbetsträffar och presentationer hos exempelvis kommuner och Länsstyrelse. Utöver detta har forskarna knutit nya kontakter där de inbjudits att berätta om sin forskning i olika sammanhang och att samverka i mer konkreta projekt med kommunrepresentanter.

Medskick och rekommendationer

Det finns alltid en risk att projektfinansierade satsningar inte överlever längre än projektetidens slut. För att upprätthålla fungerande samverkansstrukturer krävs tillräckligt med tillgänglig tid, resurser och engagemang. Det är lätt att frågor om forskningssamverkan och forskningsdialog blir ”mellanrumsfrågor” där ingen tydlig ansvarsfördelning eller koordinering finns - varken vid ett lärosäte, i en kommunorganisation eller däremellan.

I arbetet med KomForS har ett antal viktiga faktorer uppmärksammats, där vi vill lyfta några av dessa som rekommendationer. Förhoppningen är att våra lärdomar förpackade i denna rapport kan vara ett steg närmare svaret på hur man kan skapa dialog mellan lärosäten och kommunal verksamhet när frågorna är komplexa, målgrupperna många och svaren sällan är entydiga.

Medskick och rekommendationer

- Forskningssamverkan och kunskapsdialog behöver prioriteras nationellt, regionalt och lokalt ur ett långsiktigt och strategiskt perspektiv. Det är viktigt att det så långt som möjligt är en naturlig del i systematisk omvärldsbevakning och verksamhetsutveckling för att bygga kunskap och öka gemensam problemlösningssförmåga kring samhällsutmaningar.
- Vid universitet och forskningsmiljöer behövs ett institutionellt stöd för forskningskommunikation. Det kan handla om former för partnerskap, samarbetsgrupper, sökbara medel för att utforska samverkan, studiomiljöer och så vidare.
- Kommunsamarbeten och stödjande samverkansstrukturer mellan regionala aktörer är viktiga för att främja kunskapsbaserad verksamhet i de kommunala organisationerna, speciellt när det handlar om komplexa samhällsutmaningar.
- Forsknings- och utvecklingsmiljöer som har nära koppling till de kommunala verksamheterna har centrala roller som intermediärer och facilitatörer av kunskapsdialog utifrån aktuell forskning, i samverkan med lärosäten och andra forskningsmiljöer. Ofta finns en god kännedom om kommunernas behov, utmaningar och förutsättningar att delta i olika sammanhang.
- Behov finns av neutrala och tillitsskapande mötesytor som, under enkla former, kan samla företrädare från olika samhällssektorer för samtal kring ny forskning och där grogrund kan skapas för nya samarbeten kring samhällsutmaningar som också är så kallade ”lömska problem”.

8. Referenser

- Bjursell, C., Dobers P., & Ramsten A-C. (2016). *Samverkansskicklighet: För personlig och organisatorisk utveckling*. Lund: Studentlitteratur
- Blom, B., Eriksson, M., & Snellman, M-L. (2023). *Socialtjänstens arbete med social hållbarhet – en introduktion*. I B. Blom, M. Eriksson & M-L. Snellman (Red.), *Socialtjänstens arbete med social hållbarhet: Insatser på individ-, grupp- och samhällsnivå*. Lund: Studentlitteratur.
- Bohlin, G., & Bergman, M. (2019). *Jag vill, men hinner inte! Forskares syn på kommunikation och öppen vetenskap. Nationell enkätundersökning 2019. VA-rapport 2019:8*. Stockholm: Vetenskap & Allmänhet.
- Finansdepartementet. (2021). *Den hala tvålen: Verktyg och metoder för social hållbarhet i fysisk planering och stadsutveckling*. Fi2021/01533.
- FN. (2015). *Agenda 2030 för hållbar utveckling*. Förenta Nationerna.
- Formas. (2019). *Forskningskommunikation – från medielogik till kommunikationslogik*. Rapport av Mats Heide & Max Rasmusson. <https://formas.se>
- Forsberg, M. (2023). *FoU i välfärdssverige Igår – idag – imorgon*. FoU Välfärd. https://www.fouvalfard.org/wp-content/uploads/2023/09/FoU-i-valfardssverige.-Igar-idag-imorgon_FINAL.pdf
- Gustafsson, S. (2022). Omställning till ett hållbart samhälle – vikten av samarbete, samverkan och samordning. I B. Hermelin (Red.), *Kommunerna och hållbar utveckling: Demokrati, välfärd och lokal utveckling*. Centrum för kommunstrategiska studier. Rapport 2022:8.
- Heide, M., & Rasmusson, M. (2019). *Forskningskommunikation – från medielogik till kommunikationslogik* [Rapport]. Formas. <https://formas.se>
- Hermelin, B. (2023). *Att attrahera och mobilisera för industrietableringar*. Rapport 2023:3. Centrum för kommunstrategiska studier. Linköping: Linköpings universitet.
- Höög, E., & Eliasson, B. (2024). *Samma utmaningar – nya former: Dialog som verktyg när FoU-miljöer och kommunernas socialtjänster möts*. FoU Socialtjänst, Region Västerbotten. FoU-rapport 2024:1.
- Klimat- och näringslivsdepartementet. (2022). *Ett tydligare ledarskap för hållbar utveckling – hur vi med gemensamma krafter kan öka takten i omställningen*. Delredovisning från nationell samordnare för Agenda 2030. Komm2022/00122/M 2020:02.
- Kulturdepartementet. (2018). *Politik för gestaltad livsmiljö*. Prop. 2017/18:11.
- Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet. (2025). *Ny strategi för levande och trygga städer*. Skr. 2024/25:96.

- Lundberg, S. (2025). *Risker i den gröna omställningen: En analys av industri-satsningarna i norra Sverige*. Forskningsrapport. Stockholm: SNS Förlag.
- Nordregio. (2024). *The Nordic View on Sustainability – Learnings from the Local Level*. Rapport 2024:16.
- Olsson Jers, C. (2015). Respons på forskningskommunikation: Forskarstuderandes tvärvetenskapliga möten. *Rhetorica Scandinavica*, 34(72), 52–66.
- Parinov, S., & Antonova, A. (2016). End of Publication? Open access and a new scholarly communication technology. *arXiv preprint*.
<https://arxiv.org/abs/1612.01473>
- Rittel, H. W. J., & Webber, M. M. (1973). Dilemmas in a general theory of planning. *Policy Sciences*, 4(2), 155–169.
- Sandberg, H., & Törnqvist, E. (2020). *Forskning i samverkan med praktiken – utmaningar och möjligheter*. Vinnova Rapport 2020:07.
- SFS 1992:1434. *Högskolelag*. Utbildningsdepartementet.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskolelag-19921434_sfs-1992-1434/
- SKR. (2020). *Att hantera komplexa samhällsutmaningar: Organisera, styra och leda i samverkan*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Regioner.
- Skolinspektionen. (2019). *Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet – förutsättningar och arbetsformer i grundskolan* (Rapport 2019:2).
<https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter/publikationer/kvalitetsgranskning/2019/vetenskaplig-grund-och-beprovad-erfarenhet---forutsattningar-och-arbetsformer-i-grundskolan/>
- Socialdepartementet. (2017). *Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken*. Prop. 2016/17:188.
- SOU 2023:94. *Förändring genom försök: Försöksverksamhet i den kommunala sektorn*. Finansdepartementet.
- SOU 2024:6. *Steg mot stärkt kapacitet*. Finansdepartementet.
- Ström, L., Molnar, S., & Isemo, S. (2017). *Social hållbarhet ur ett samhällsplaneringsperspektiv – en kunskapsöversikt*. Rapport 2017:4. Göteborg: Mistra Urban Futures.
- Svensson, L., Brulin, G., & Sjöberg, K. (2009). *Kunskapsintegration i samverkan – lärdomar från forskningscirkelar och följeforskning*. Arbetsliv i omvandling. Arbetslivsinstitutet.
- Svensson, P. (2018). *Att skapa helhet i offentlig sektor: En studie om tvärsektoriell styrning och strategiskt arbete i kommuner*. Nordic Academic Press.
- Tillväxtanalys. (2025). *Effekter av företagsetableringar på lokal ekonomi – två exempel från norra Sverige*. Rapport. Dnr: 2024/19. Östersund: Tillväxtanalys.

Tillväxtverket. (2025). *Vem bryr sig om oss? Om relationen mellan kommuner och myndigheter vid större företagsinvesteringar*. Rapport 0520. Stockholm: Tillväxtverket.

TrustRadius. (2021). *The Impact of COVID-19 on Digital Events*. Hämtad 27 november 2025 från <https://solutions.trustradius.com/vendor-blog/the-impact-of-covid-19-on-digital-events/>

Tydén, T. (2009). *Dalarnas forskningsråd*. I T. Tydén (Red.), *Gott & blandat: Om FoU-miljöer i kommuner, landsting och regioner*. Falun: Dalarnas forskningsråd i samarbete med Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting.

Vetenskapsrådet. (2022). *Ramverk för kurser i forskningskommunikation*. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2022-04-01-ramverk-for-kurser-i-forskningskommunikation.html>

Wood, M. (2013). Beyond journals and peer review: Towards a more flexible ecosystem for scholarly communication. *arXiv preprint*. <https://arxiv.org/abs/1310.8220>

Bilaga 1: Länkar till KomForS och forskningsprojekten

Här nedan finns länkar till mer information om KomForS och de fyra forskningsprojekten:

KomForS – Inkluderande social samhällsplanering

<https://www.umu.se/forskning/grupper/inkluderande-social-samhallsplanering/>

Socialt kapital som resurs i planering och design av socialt hållbara och hälsofrämjande bostadsområden: En mixad metodstudie

<https://www.umu.se/forskning/projekt/socialt-kapital-som-en-resurs-i-planering-och-design-av-socialt-hallbara-och-halsoframjande-bostadsomraden-en-mixad-metodstudie/>

LEX-projektet: Hållbara livsmiljöer för psykiskt funktionshindrade. Att integrera bostadsplanering och välfärdsservice genom nya kollaborativa praktiker

<https://www.umu.se/forskning/projekt/lex-projektet.-hallbara-livsmiljoer-for-psykiskt-funktionshindrade.-att-integrera-bostadsplanering-och-valfardsservice-genom-nya-kollaborativa-praktiker/>

En plats för alla? Hållbart bostadsbyggande och social integration för nyanlända flyktingar

<https://www.umu.se/forskning/projekt/en-plats-for-alla-hallbara-bostadssituationer-och-social-integration-for-nyanlanda-flyktingar/>

Segregeringseffekter av marknads- och icke-marknadsbaserade mekanismer för bostadsfördelning

https://www.vr.se/english/swecris.html#/project/2018-00269_Formas